

Undervisningsministeriet

"Dette virker på vores skole"
Tosprogede elever om styrkelse af
forældresamarbejdet

Metode og erfaringer

Afreportering på delprojekt 4

Juli 2008

Undervisningsministeriet

"Dette virker på vores skole"
Tosprogede elever om styr-
kelse af forældresamarbejdet

Metode og datakilder

Juli 2008

Rambøll Management
Olof Palmes Allé 20
DK-8200 Århus N
Denmark

Tlf: 8944 7800
www.ramboll-management.dk

Indholdsfortegnelse

1.	Metode og datagrundlag	1
1.1	Informanterne og deres skoler	1
1.2	Genrer og faser	1
1.2.1	a) Pilotfasen	1
1.2.2	b) Dagbogsnotater	2
1.2.3	c) Gruppeinterview	3
1.2.4	d) Enkeltinterview	3
2.	Bilag 1: Spørgeguider	5
2.1	Spørgeguide elever i folkeskoler	5
2.2	Spørgeguide unge i ungdomsuddannelser	9
3.	Bilag 2: Skriveoplæg til folkeskolen	13

1. Metode og datagrundlag

Videncenter for tosprogethed og interkulturalitet ved CVU København og Nordsjælland og Rambøll Management, herefter konsortiet, præsenterer i dette notat datagrundlaget bag delprojekt 4, som har til formål at viderebringe tosprogede elevers erfaringer med skole-hjem-samarbejdet.

1.1 Informanterne og deres skoler

Folkeskoleeleverne, der indgik i undersøgelsen, kom fra fire forskellige folkeskoler:

- Abildgårdskolen, Odense Kommune
- Brændgårdskolen, Herning Kommune
- Holmegårdsskolen, Fredensborg Kommune
- Hundigeskolen, Greve Kommune.

De dækkede klassetrinnene fra 6.- 9. klasse. På tre ud af de fire skoler blev der foretaget to gruppeinterview. Det ene gruppeinterview med elever på mellemtrinnet og det andet med en elevgruppe i udskoling. Grupperne talte fra 4 til 8 informanter. Der blev foretaget seks enkeltinterview på de nævnte skoler med elever i folkeskolens 9. klasse på nær én, der gik i 7. klasse. Formålet med enkeltinterviewene var at gå i dybden med udvalgte pointer fra gruppeinterviewene.

De unge, der indgik i undersøgelsen, kom fra to forskellige ungdomsuddannelsesinstitutioner:

- CPH West, Ishøj Kommune
- Århus Statsgymnasium.

Der blev foretaget fire gruppeinterview på ungdomsuddannelserne, ligesom der også blev foretaget fire enkeltinterview, der alle fandt sted på CPH West.

Foruden de nævnte institutioner blev der foretaget to interview på dansk-tyrkisk. Den ene informant var en praktikant i et ministerium. Den anden var nyuddannet sociolog fra København Universitet¹. Kontakten til dem blev formidlet via en RUC-studerende, der på det tidspunkt var praktikant i Videncenter for tosprogethed og interkulturalitet. Foruden at fungerere som studentermedhjælper i projektet, foretog hun interviewene på tyrkisk.

1.2 Genrer og faser

Indsamlingen af datamaterialet forløb i fire faser:

- a) Pilotundersøgelse ved gruppeinterview
- b) Dagbogsnotater
- c) Gruppeinterview
- d) Enkeltinterview.

1.2.1 a) Pilotfasen

I pilotundersøgelsen blev der foretaget et interview på Hellig Kors Skole i København og Frederiksberg Gymnasium. På hver af skolerne blev en gruppe på seks interviewet med udgangspunkt i de temaer, som konsortiet øn-

---

¹ Dette interview indgår dog kun som baggrundsmateriale på grund af respondentens alder.

skede at belyse. Det fremgik tydeligt af interviewene, at folkeskoleleverne og gymnasiasterne svarede i forhold til deres forskellige skoleerfaringer. Folkeskoleeleverne berettede om nutidige erfaringer, mens gymnasiasterne lavede et tilbageblik. Derfor blev det besluttet at indsamle datamateriale fra såvel folkeskoleelever som unge i ungdomsuddannelserne for at indsamle eksempler på såvel det reflekterende tilbageblik som her-og-nu billeder.

Pilotfasen fandt sted i maj 2006. Analysen af interviewene førte frem til efterfølgende fase to.

1.2.2 b) Dagbogsnotater

På baggrund af de temaer, som konsortiet ønskede at belyse og folkeskoleelevernes og de unges interviewbesvarelser i pilotfasen, blev der udarbejdet en ramme for dagbogsnotater, dels til folkeskoleeleverne og dels til de unge i ungdomsuddannelserne. Med udgangspunkt i spørgsmål, der var ment som inspiration, blev eleverne og de unge bedt om at gøre sig tanker om samarbejdet mellem deres forældre og skolens personale. Følgende er eksempler på spørgsmål, som de unge kunne finde inspiration i:

- Hvorfor kom dine forældre på skolen?
- Hvilke sprog blev der talt?
- Hvem af dine forældre kom mest på skolen?
- Lavede du lektier derhjemme? Hvem hjalp dig?
- Hvad talte man om, da dine forældre kom på skolen?
- Spurgte man på skolen om du gik til undervisning i modersmål?
- Var dine forældre glade for at komme på din skole, eller var de kedede af det?
- Var der nogen, der tolkede for dine forældre?
- Hvad fortalte skolen dine forældre om dine videre uddannelsesmuligheder?
- Blev der talt om værdier? Hvilke værdier?
- Bliver der talt om religion?
- Hvad savner du mest fra folkeskolens kontakt med dine forældre?

Foruden den fristil, som eleverne og de unge skrev som en del af dagbogsnotaterne, blev de bedt om at besvare følgende spørgsmål:

- 1) Hvad mener du ville være godt at gøre for at styrke samarbejdet mellem dine forældre og skolens personale?
- 2) Hvilke(t) sprog vil du tale med dine børn, hvis eller når du får nogen?
- 3) Skriv lidt om dit sprogvvalg.

Der blev indsamlet ca. 170 dagbogsnotater fra 9 folkeskoler og én ungdomsuddannelsesinstitution. Intentionen var at indsamle ca. 200 dagbogsnotater, men dataindsamlingen viste sig at være meget mere besværlig, end man havde forudset. Kontakten til skoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner resulterede ikke nødvendigvis i positive tilsagn. De unge gav mange grunde for ikke at deltage, ligesom de respektive skolers og ungdomsinstitutioners personale også frabad sig deltagelse med forskellige begrundelser. Den mest almindelige forklaring var travlhed. En del skoleledere angav, at der kom så meget udefra, som man skulle forholde sig til, som tog tid fra det interne arbejde på skolen: "Vi vil gerne, men vi er med i så meget" eller "Vi bliver pålagt så mange forpligtelser om fx dokumentation. Derfor må vi afstå".

Henvendelse til ungdomsuddannelsesinstitutioner om deltagelse blev ofte afslået med den begrundelse, at man så det som stigmatisering at udpege

tosprogede elever som en afgrænset målgruppe. Man tilkendegav, at man betragtede tosprogede elever som alle andre elever på skolen, og at man derfor ikke ville udpege dem som målgruppe, ligesom det ikke kunne lade sig gøre i praksis, fordi tosprogede unge ikke nødvendigvis var registreret som tosprogede. Den første henvendelse skete altid til en leder. Leder henviste gerne til en studievejleder, som igen henviste til, at det var lærerne, der besad den viden, som blev efterlyst.

Forberedelserne til dagbogsnotaterne fandt sted i foråret 2006. Konsortiet sendte dagbøgerne til skolerne i begyndelsen af skoleåret 2007/08. Skolerne og ungdomsuddannelserne blev bedt om at aflevere dagbogsnotaterne i slutningen af september, men indsamlingen var ikke helt uproblematisk med mange rykkere. Den varede hen til slutningen af oktober.

1.2.3 c) *Gruppeinterview*

På baggrund af elevernes dagbogsnotater blev der udarbejdet en spørgeguide, dels til folkeskoleeleverne og dels til de unge i ungdomsuddannelserne med henblik på gruppeinterview.

Spørgeguiden til begge grupper indeholdt syv temaer med en række uddybende spørgsmål til hvert af temaerne. Spørgsmålene blev tilpasset målgrupperne. De syv udvalgte temaer var:

- Tema 1: Samarbejdet mellem forældre og skolens personale
- Tema 2: Sprogvalg
- Tema 3: Forældrenes sprogkompetencer
- Tema 4: Specifikt om forældresamtaler
- Tema 5: Skolen som samfundsinstitution
- Tema 6: Lektier
- Tema 7: Skolen set med de tosprogede elevers og unges øjne.

Ved de fleste gruppeinterview var der to interviewere til stede, den ene interviewede, og den anden noterede elevernes og de unges udsagn. Alle interview blev også båndet. Bagefter blev elevernes og de unges udsagn skrevet ned.

Gruppeinterviewene fandt sted i tidsrummet fra november til december 2006.

1.2.4 d) *Enkeltinterview*

Analysen af gruppeinterviewene dannede grundlaget for interview med elever i folkeskolen og unge i ungdomsuddannelserne enkeltvis. De fleste interviewede elever og unge var dem, der havde været med i gruppeinterviewene, ligesom nogle havde skrevet dagbogsnotater. Ledere på deres skoler blev kontaktet, og efter at eleverne og de unge havde indvilget i at deltage, fik de et brev ca. en uge inden interviewene fandt sted, hvor de blev adviseret om de fokuserede temaer. På baggrund af analysen af gruppeinterviewene blev besvarelserne inddelt i tre temaer, som eleverne og de unge blev bedt om at forholde sig til. Temaerne var de samme for begge grupper. Følgende spørgsmål indgik i brevet til eleverne og de unge (eksemplet er fra brevet til folkeskoleeleverne):

De tre temaer:

Tema 1

Dette tema handler om din oplevelse af samarbejdet mellem skolen og dit hjem.

Er dine forældre glade for samarbejdet?

Tror du, at de andre elevers forældre har et godt samarbejde med skolen?

Tror du, at skolen er glad for samarbejdet mellem dine forældre og de andre elevers forældre?

Hvad er dit råd til at få samarbejdet til at blive bedre?

Hvad betyder det for dig, at der er god kontakt mellem skolen og dit hjem?

Betyder samarbejdet noget for dine karakterer i skolen?

Hvis du kunne bestemme, hvordan ville samarbejdet så være?

Tema 2

Dette tema handler om sprogene i skolen. Mange elever i folkeskolen i Danmark taler mange sprog.

Hvordan synes du, at skolen skal indrette sig på denne kendsgerning?

Skal der undervises i flere sprog?

Hvilke sprog synes du, der skal undervises i?

Skal eleverne kunne tale alle de sprog de kan på skolen?

Hvordan skal skolens lærere blande sig i, hvilke sprog eleverne taler på skolen?

Hvilke krav skal man stille til lærernes sprogkompetence?

Skal eleverne have lærere, der taler deres sprog?

Skal forældrene kunne vælge, hvilke sprog de foretrækker at tale, når de kommer på skolen?

Tema 3

Dette tema handler om skolen i fremtiden.

Hvorfor skal man egentlig gå i skole?

Hvordan ser fremtidens skole ud?

Hvad er det værste ved skolen i dag?

Hvad er det bedste?

Skal man gå i skole for at blive dansker?

Er det godt med kulturel og sproglig mangfoldighed i skolen?

Er der ulemper ved sproglig og kulturel mangfoldighed i skolen?

Hvem ejer egentlig skolen?

Hvordan kan skolen forberede de tosprogede børn og unge på fremtiden?

Nogle havde brevet med til interviewene. Et par havde forberedt sig hjemmefra med skriftlige svar på spørgsmålene, mens andre tydeligvis ikke havde forberedt svar inden interviewene fandt sted. Enkeltinterviewene fandt sted i tidsrummet januar til marts 2007.

Datamaterialet er herefter blevet bearbejdet med det formål at gengive elevernes oplevelser og erfaringer. Konsortiet har tolket på materialet og har brugt elevernes udsagn til at formulere spørgsmål til debat, som forhåbentligt kan anvendes af både professionelle, forældre og elever.

2. Bilag 1: Spørgeguider

2.1 Spørgeguide elever i folkeskoler

Introduktion

Først og fremmest tak fordi I er mødt op – det er vigtigt at inddrage jer, når det handler om at videregive erfaringer med skole-hjem-samarbejdet, hvilket er temaet for interviewet.

Vi er ved at lave en undersøgelse for Undervisningsministeriet, som hedder Dette virker på vores skole. Undervisningsministeriet vil gerne høre om elevernes erfaringer med samarbejdet mellem skole og hjem – hvilke ting i samarbejdet I som elever synes fungerer godt, og hvilke ting I kunne ønske at skolen eller jeres forældre gjorde anderledes.

Evt.: I er udvalgt, "fordi I har skrevet nogle spændende dagbogsnotater, som vi gerne vil høre mere om".

Interviewet tager omkring 1½ time. I er selvfølgelig anonyme i undersøgelsen, og jeres navne eller hvilken skole I kommer fra, vil ikke komme til at fremgå. Vi fortæller heller ikke jeres lærere eller forældre, hvad vi har talt om i interviewet. Vi optager interviewet og skriver referat, så vi kan huske, hvad der er blevet sagt. I må gerne bryde ind og tage ordet undervejs, selv om jeg ikke spørger jer direkte.

[Når der I spørgsmålene står "skolen", er det op til interviewer at oversætte til lærer, inspektør eller andre – afhængigt af hvad eleverne svarer]

Præsentation

- Af interviewer og referent
- Af de enkelte deltagere: navn, søskende, etnisk baggrund

Tema 1: Hvornår og hvordan samarbejder forældre og skolen?

- Først vil vi gerne høre om alle de tænkelige lejligheder, hvor forældre kommer på skolen. Fortæl gerne helt konkret om, hvornår de kommer på skolen eller ringer til skolen [skriv liste ned].
- Vi vil gerne høre lidt mere om disse lejligheder [herefter går i dybden med de enkelte nævnte situationer ift. nedenstående spørgsmål]:
  - Beskriv situationen: Hvad skulle forældrene tale med skolen om?
  - Hvem fra skolen talte jeres forældre med? Var I selv med?
  - Hvad gjorde skolen – fx hvordan foregik samtalen, mødet el. lign?
  - Hvad gjorde jeres forældre – var der nogen emner, de gerne ville tale med skolen om? Hvilke? Fik de talt om de emner, som de gerne ville?
  - Var skolen og jeres forældre enige om, hvad der var vigtigt at tale om? Var de enige i de beslutninger, som blev truffet? Beskriv dette.
  - Var der noget skolen kunne have gjort anderledes for at sikre et bedre samarbejde?
  - Var der noget jeres forældre kunne have gjort anderledes for at sikre et bedre samarbejde?

Opsamlende: Nu har vi fået et indblik i, i hvilke typer situationer jeres forældre samarbejder med skolen. Vi vil vende tilbage til de situationer løbende i interviewet for at få uddybet vigtige emner [dvs. at vi kan bruge dem som referencepunkt og tage dem op senere i interviewet].

Tema 2: Sprogvalg

Nu vil vi gerne tale lidt om dit sprogvalg

- Hvilke forskellige sprog taler I?
- Beskriv, i hvilke sammenhænge I taler dansk. Hvad er årsagen til dette/hvilke fordele?
- Beskriv, i hvilke sammenhænge I taler dit modersmål/andre sprog. Hvad er årsagen til dette/hvilke fordele?
  - Går nogen af jer (eller har I gået til) undervisning i modersmål?
  - Beskriv, hvordan skolen var inddraget i dette (kendte til, opfordrede til, var ligeglade)Hvilket sprog tænker I på? Skolen var inddraget i dette (kendte til, opfordrede til, var ligeglade).

Hvornår tænker I på jeres modersmål, og hvornår tænker I på dansk?

Hvad kan I godt lide ved jeres modersmål? Hvad kan I godt lide ved dansk?

- Ved jeres lærere, hvilke sprog I taler derhjemme? Hvilken betydning har det for dig, at de (ikke) ved det? (Fx at de kan spørge dig om, hvad noget hedder på dit modersmål i undervisningen)
- Inddrager jeres lærere modersmålet i undervisningen?
- Har jeres lærere en mening om, hvilke sprog I bør tale derhjemme? Hvorfor mener de, som de gør? Hvordan kommer det til udtryk? Er I jeres forældre enige i dette?
- Hvilket sprog tales der, når jeres forældre har kontakt til skolen [bemærk, at det kan være forskelligt afhængigt af arrangementet – få uddybet denne forskel]?

A. [HVIS DER TALES DANSK]

- Hvordan oplever I samtalerne – kan jeres forældre i alle situationer forstå, hvad der bliver sagt?
  - Hvis ikke altid: Hvad gør skolen for, at jeres forældre bedre kan forstå, hvad der bliver sagt? (Fx taler langsommere, bruger dig som oversætter, opgiver at forklare, tosproget lærer etc.)
  - Hvilken betydning har det, at samarbejdet foregår på dansk?
  - Har jeres forældre mulighed for at tale om de emner, som de synes er vigtige? Giv eksempler hvis det ikke altid er tilfældet
  - Evt.: Har I oplevet at forældrene er for høflige til at bede læreren om at gentage noget, hvis man ikke har forstået det? Beskriv eksempel på det.

B. [HVIS DER ANVENDES TOLK ELLER TOSPROGET LÆRER]

- Fortæl om et eksempel, hvor I har haft en tosproget lærer med til en samtale eller et andet arrangement. Beskriv, hvilken rolle den tosprogede lærer har?

- Hvilke fordele er der ved at have en tosproget lærer med i forhold til, når der ikke er en tosproget lærer med?
- Er der nogen ulemper?

Tema 3: Forældres sprogkompetencer

- Kan jeres forældre tilstrækkeligt dansk til at kunne samarbejde med skolen?
- Hvilken betydning har det for jer, at jeres forældre taler godt dansk? Uddyb dette, idet I fortæller om en situation, hvor det har haft positiv eller negativ betydning.
- Har I selv eller en af jeres søskende prøvet at skulle fungere som oversætter i en samtale mellem skolen og jeres forældre? Beskriv gerne situationen, herunder hvorfor I eller jeres søskende fik rollen som oversætter. Hvordan oplevede I/jeres søskende denne rolle – positivt eller negativt?

Tema 4: Specifikt om forældresamtaler

- Hvilke forventninger har jeres forældre til forældresamtaler – hvad synes de er allervigtigst at få talt om med skolen?
  - Uddyb de enkelte temaer, herunder hvorfor forældre ønsker at have fokus på dette tema
  - o Synes jeres forældre, at skolen taler om de emner, som har størst betydning?
  - o Hvad handler samtalerne som oftest om (først spørges helt åbent, derefter nedenstående spørgsmål)?
    - Taler jeres forældre og skolen om, hvordan det går med dig i skolen – karakterer og fagligt niveau?
      - Hvordan foregår samtalen, når det handler om ovenstående? Hvem begynder med at tale om karakterer og fagligt niveau?
      - Synes jeres forældre de får nok at vide om dette? Spørger de selv?
    - Taler jeres forældre og skolen om, hvordan det går i klassen – med kammerater? Hvad kan lærerne finde på at bringe på banen i den forbindelse?
    - Taler I om, hvilke muligheder for uddannelse I har? Beskriv hvordan.
    - Taler I om, hvilken betydning det har, at I har en anden etnisk baggrund end dansk? Hvordan tales der om det?
    - Taler jeres forældre og skolen sommetider om temaer vedrørende kultur, værdier eller religion? Beskriv hvordan.
- Er der nogen emner, som jeres forældre gerne vil tale om, som skolen ikke synes er så vigtige – eller omvendt? Fortæl herom. Lykkes det normalt skolen og jeres forældre at finde en løsning, hvor alle synes, at de får det ud af samtalen, som de gerne vil?
- Er der nogen emner, som det ville være lettere at tale om, hvis noget af samtalen kunne foregå på modersmål? Hvilke?
- Er jeres forældres glade for samarbejdet med skolen? Tror I lærerne at glade for at samarbejde med jeres forældre? På hvilke områder er det ikke tilfældet?
- Hvad kunne skolen gøre bedre? Er der noget, dine forældre kunne blive bedre til?

Tema 5: Skolen som samfundsinstitution

- Prøv at sætte ord på, hvad I opfatter som formålet med at gå i en folkeskole. Der kan godt være flere formål [her spørges til tolkningen af folkeskolens formål]
  - o Hvad synes du, det vigtigste ved at gå i skole er?
  - o Hvad synes dine forældre, det vigtigste ved at gå i skole er?
  - o Har skolen samme opfattelse? Beskriv eventuelle forskelle.
- Har jeres forældre været med i skolebestyrelsen?
  - o Hvorfor valgte de det? Blev de opfordret, eller tog de selv initiativet?
- Har jeres forældre været med i klasseråd? Fortæl om det.
- Har de været med til at planlægge arrangementer på skolen? Fortæl om det.
- Har lærerne inviteret jeres forældre med på ture, museer og lignende? Fortæl om det.
- Har lærerne inviteret jeres forældre til at overvære undervisning? Fortæl om det.
- Hvor ofte er jeres forældre i kontakt med skolen i løbet af et år?
  - o Er det nok? Er det for meget?
  - o Hvem tager kontakten?

Tema 6: Lektier

- Hvem hjælper jer, når I skal lave lektier?
- Kan I altid få den hjælp, I har brug for? Hvad gør I, når I har behov for mere lektiehjælp?
- Er det noget, som skolen og jeres forældre har talt om?
- På hvilket sprog foregår lektielæsningen?

Tema 7: Skolen set med tosprogede elevers øjne

- Hvis I kunne designe en skole helt efter jeres eget valg – altså hvis I kunne bestemme, hvad der skulle ske i skolen, i undervisningen og i samarbejdet mellem skolen og jeres forældre – hvordan skulle skolen så se ud? (Understreg, at der må tænkes helt frit – og giv tid til dette). Dernæst spørges til nedenstående:
  - o Hvordan skulle lærerne kontakte jeres forældre?
  - o Hvordan skulle jeres forældre indgå i samarbejdet med skolen?
  - o Hvad skulle skolen og forældrene være bedre til at tale om?

Afrunding

- Nogen ting som eleverne ønsker at sætte på dagsordenen, som vi ikke har spurgt til?
- Afrunding og tak for deltagelsen.

2.2 Spørgeguide unge i ungdomsuddannelser

Introduktion

Først og fremmest tak fordi I er mødt op – det er vigtigt at inddrage jer, når det handler om at videregive erfaringer med skole-hjem-samarbejdet, hvilket er temaet for interviewet.

Vi er ved at lave en undersøgelse for Undervisningsministeriet, som hedder Dette virker på vores skole. Undervisningsministeriet vil gerne høre om elevernes erfaringer med samarbejdet mellem skole og hjem – hvilke ting i samarbejdet I som elever synes fungerer godt, og hvilke ting I kunne ønske at skolen eller jeres forældre gjorde anderledes. **Interviewet handler om jeres erfaringer med skole-hjem-samarbejdet i folkeskoletiden. Dvs. at vi beder jer se tilbage på samarbejdet mellem jeres forældre og skolen, da I gik i folkeskole.**

Evt.: I er udvalgt, "fordi I har skrevet nogle spændende dagbogsnotater, som vi gerne vil høre mere om"-

Interviewet tager omkring 1½ time. I er selvfølgelig anonyme i undersøgelsen, og jeres navne eller hvilken skole I kommer fra, vil ikke komme til at fremgå. Vi fortæller heller ikke jeres lærere eller forældre, hvad vi har talt om i interviewet. Vi optager interviewet og skriver referat, så vi kan huske, hvad der er blevet sagt. I må gerne bryde ind og tage ordet undervejs, selv om jeg ikke spørger jer direkte.

[Når der I spørgsmålene står "skolen", er det op til interviewer at oversætte til lærer, inspektør eller andre – afhængigt af hvad eleverne svarer]

Præsentation

- Af interviewer og referent
- Af de enkelte deltagere: navn, søskende, etnisk baggrund

Tema 1: Hvornår og hvordan samarbejdede forældrene og skolen da du gik i folkeskolen?

- Først vil vi gerne høre om alle de tænkelige lejligheder, hvor jeres forældre kom på skolen. Fortæl gerne helt konkret om, hvornår de kom på skolen eller ringede til skolen [skriv liste ned].
- Vi vil gerne høre lidt mere om disse situationer [herefter gås i dybden med de enkelte nævnte situationer ift. nedenstående spørgsmål]:
  - Beskriv situationen: Hvad skulle forældrene tale med skolen om?
  - Hvem fra skolen talte dine forældre med? Var du selv med?
  - Hvad gjorde skolen – fx hvordan foregik samtalen, mødet el. lign?
  - Hvad gjorde dine forældre – var der nogen ting, de gerne ville tale med skolen om? Hvilke? Fik de talt om de ting, som de gerne ville?
  - Var skolen og dine forældre enige om, hvad der var vigtigt at tale om? Var de enige i de beslutninger, som blev truffet? Beskriv dette.
  - Var der noget skolen kunne have gjort anderledes for at sikre et bedre samarbejde?
  - Var der noget dine forældre kunne have gjort anderledes for at sikre et bedre samarbejde?

Opsamlende: Nu har vi fået et indblik i, i hvilke typer situationer dine forældre samarbejdede med skolen. Vi vil vende tilbage til de situationer løbende i interviewet for at få uddybet vigtige emner [dvs. at vi kan bruge dem som referencepunkt og tage dem op senere i interviewet].

Tema 2: Sprogvalg

Nu vil vi gerne tale lidt om dit sprogvalg

- Hvilke forskellige sprog taler du?
- Beskriv, i hvilke sammenhænge du taler dansk. Hvad er årsagen til dette/hvilke fordele?
- Beskriv, i hvilke sammenhænge du taler dit modersmål/andre sprog. Hvad er årsagen til dette/hvilke fordele?
  - Gik nogle af jer til undervisning i modersmål?
  - Beskriv, hvordan skolen var inddraget i dette (kendte til, opfordrede til, var ligeglade)
- Hvilke(t) sprog tænker du på?
- Hvis jeg stillede dig spørgsmålet; hvilket sprog kan du bedst lide, ville du så kunne svare på det?
- Ved dine lærere, hvilket sprog du taler derhjemme? Hvilken betydning har det for dig, at de (ikke) ved det? (Fx at de kan spørge dig om, hvad noget hedder på dit modersmål i undervisningen)
- Havde dine lærere en mening om, hvilket sprog du burde tale (derhjemme)? Hvorfor mente de, som de gjorde? Hvordan kom det til udtryk? Var du og dine forældre enige i dette?
- Hvilket sprog blev der talt, da dine forældre havde kontakt til skolen [bemærk, at det kan være forskelligt afhængigt af arrangementet – få uddybet denne forskel]?
  - A. [HVIS DER BLEV TALT DANSK]
    - Hvordan oplevede du samtalerne – kunne dine forældre i alle situationer forstå, hvad der blev sagt?
      - Hvis ikke altid: Hvad gjorde skolen for, at dine forældre bedre kunne forstå, hvad der blev sagt? (Fx talte langsommere, brugte dig som oversætter, opgav at forklare, tosproget lærer etc.)
    - Hvilken betydning havde det, at samarbejdet foregik på dansk?
      - Havde dine forældre fx mulighed for at tale om de ting, som de syntes var vigtige? Giv eksempler, hvis det ikke altid var tilfældet.
      - Evt.: Oplevede du/i at forældrene var for høflige til at bede læreren om at gentage noget, hvis man ikke havde forstået det? Beskriv eksempel på det.
  - B. [HVIS DER BLEV ANVENDT TOLK ELLER TOSPROGET LÆRER]
    - Fortæl om et eksempel, hvor I havde en tosproget lærer med til en samtale eller et andet arrangement. Beskriv, hvilken rolle den tosprogede lærer havde?
    - Hvilke fordele var der ved at have en tosproget lærer med?
    - Var der nogen ulemper?
  - C. Hvordan er dit sprogvalg blevet anderledes efter, at du har forladt folkeskolen?
    - Bruger du mere dansk – med hvem/hvornår og om hvad?
    - Bruger du mere modersmål – med hvem/hvornår og om hvad?

- Bruger du dit modersmål i din uddannelse – hvornår?
- Bliver der talt om dit modersmål i forbindelse med internationalisering og globalisering?
- Tror du, at dit modersmål vil kunne bruges i dit fremtidige erhverv?
- Hvilken værdi tillægger din uddannelsesinstitution det flersprogede og det flerkulturelle?

Tema 3: Forældres sprogkompetencer

- Hvilken betydning har det for jer, at jeres forældre taler godt dansk? Uddyb dette, idet du fortæller om en situation, hvor det har haft positiv eller negativ betydning
- Har du selv eller en af dine søskende prøvet at skulle fungere som oversætter i en samtale mellem folkeskolen og dine forældre? Beskriv gerne situationen, herunder hvorfor du eller dine søskende fik rollen som oversætter. Hvordan oplevede du/dine søskende denne rolle – positivt og negativt?
- Er dine forældre i kontakt med din uddannelsesinstitution – hvornår og hvem taler de i givet fald med?
- Hvad er din holdning til, at man inddrager forældre, efter at man forlader folkeskolen? (Uddyb dette).

Tema 4: Specifikt om forældresamtaler

- Hvilke forventninger havde dine forældre normalt til forældresamtaler – hvad syntes de var allervigtigst at få talt om med skolen?
  - Talte dine forældre og skolen om, hvordan det gik med dig i skolen – karakterer og fagligt niveau? Beskriv hvordan.
  - Talte dine forældre og skolen om, hvordan det gik i klassen – med kammerater? Hvad kunne lærerne finde på at bringe på banen i den forbindelse?
  - Talte I om, hvilke muligheder for uddannelse du havde dengang du gik i folkeskolen? Beskriv hvordan.
  - Talte I om, hvilken betydning det havde, at du har en anden etnisk baggrund end dansk? Hvordan blev der talt om det?
  - Talte dine forældre og skolen sommetider om temaer vedrørende kultur, værdier eller religion? Beskriv hvordan.
- Var der nogen ting, som dine forældre gerne ville tale om, som skolen ikke syntes var så vigtige – eller omvendt? Fortæl herom. Lykkedes det normalt skolen og dine forældre at finde en løsning, hvor alle syntes, at de får det ud af samtalen, som de gerne vil?
- Udtrykte lærerne i folkeskolen positive forventninger til dine videreuddannelsesmuligheder?
- Udtrykte lærerne i folkeskolen fordomme i forhold til dine uddannelsesmuligheder?
- Ville der have været nogen ting, som ville have været lettere at tale om, hvis noget af samtalen var foregået på modersmålet? Hvilke?
- Levede samarbejdet med skolen op til dine forældres forventninger? På hvilke områder var det ikke tilfældet? Hvad kunne skolen have gjort bedre?
- Hvordan vil du selv beskrive dine forældres måde at samarbejde med skolen? Var der noget, de kunne være blevet bedre til?

Tema 5: Skolen som samfundsinstitution

Prøv at sætte ord på, hvad I opfatter som formålet med at gå i en folkeskole. Der kan godt være flere formål [her spørges til tolkningen af folkeskolens formål]

- Hvad synes du, det vigtigste ved at gå i folkeskole var?
- Hvad synes, dine forældre det vigtigste ved at gå i folkeskole var?
- Har jeres forældre været med i skolebestyrelsen?
  - Hvorfor valgte de det? Blev de opfordret, eller tog de selv initiativet?
- Har jeres forældre været med i klasseråd? Fortæl om det
- Har de været med til at planlægge arrangementer på skolen? Fortæl om det.
- Hvor ofte var jeres forældre i kontakt med skolen i løbet af et år?
  - Var det nok? Var det for meget?

Tema 6: Lektier

- Hvem hjalp jer, da I skulle lave lektier?
- Kunne I altid få den hjælp, I havde brug for? Hvad gjorde I, når I havde behov for mere lektiehjælp?
- Var det noget, som skolen og dine forældre talte om?

Tema 7: Skolen set med tosprogede elevers øjne

- Hvis I kunne designe en folkeskole helt efter jeres eget valg – altså hvis I kunne bestemme, hvad der skulle ske i skolen, i undervisningen og i samarbejdet mellem skolen og dine forældre – hvordan skulle skolen så se ud? (Understreg, at der må tænkes helt frit – og giv tid til dette). **Dernæst** spørges til nedenstående:
  - Hvordan skulle lærerne kontakte jeres forældre?
  - Hvordan skulle jeres forældre indgå i samarbejdet med skolen?
  - Hvad skulle skolen og forældrene være bedre til at tale om?

Afrunding

- Nogen ting som eleverne ønsker at sætte på dagsordenen, som vi ikke har spurgt til?
- Afrunding og tak for deltagelsen.

3. Bilag 2: Skriveoplæg til folkeskolen

Dette virker på vores skole

Skoleelever på mellemtrinnet fortæller om samarbejdet mellem forældre og skolens lærere.

Dette virker på vores skole er et projekt, der blandt andet skal styrke samarbejdet mellem skolens personale og tosprogede forældre. Undervisningsministeriet er interesseret i at finde frem til metoder, der kan styrke samarbejdet. Derfor vil vi bede dig om at fortælle om dine erfaringer med samarbejdet med forældrene. Det kan være både dine forældre og de andre elevers forældre.

Spørgsmålene her på siden er ment som en inspiration til dig.

Hvorfor kommer dine forældre på skolen?

Hvornår kommer dine forældre på skolen?

Hvilke sprog taler dine forældre, når de kommer på skolen?

Hvem af dine forældre kommer mest på skolen?

Hvad med lektier?

Laver du lektier der hjemme?

Hvem hjælper dig?

Hvad taler lærerne og dine forældre om, når dine forældre kommer på skolen?

Ved lærerne, hvad sprog du taler med dine forældre?

Ved lærerne om du går til undervisning i modersmål.

Anbefaler skolen, at du lærer dit modersmål?

Taler dine forældre med skoleinspektøren? Om hvad?

Er dine forældre glade for at komme på din skole eller er de kede af det?

Er der nogen, der tolker for dine forældre?

Bliver der talt om værdier med dine forældre?

Hvilke værdier?

Bliver der talt om religion?

Hvilke(t) sprog vil du tale med dine børn, hvis eller når du får nogen?

Skriv lidt om dit sprogvvalg:

Tosprogede elever fortæller

»Jeg behøver ikke at gå til undervisning i modersmål. Jeg kan det godt i forvejen. Jeg har lært det selv – også min mor og far. De har også lært mig det.«

»Mine forældre kan ikke hjælpe med lektier. Jeg får hjælp af to danske piger. De hjælper mig og min tvillingebror.«

»Min mor kommer ikke, for hun er ikke så god til at tale dansk. Ellers kommer der en tolv ikke?. Min far kommer i stedet. Han kommer altid. Min mor forstår godt hvad folk siger.«

»Som regel taler vi tyrkisk derhjemme, men jeg taler dansk med mine brødre. Men ellers så er det mere tyrkisk med mine forældre.«

»Da jeg var lille, der talte jeg nok mere dansk med mine forældre. Jeg var ikke så god til kurdiske. Der kunne jeg ikke så meget kurdiske og tyrkisk. Da jeg er blevet ældre kan jeg bedre forstå tyrkisk og kurdiske.. «

»I frikvarterne måtte vi gerne tale lidt vores sprog, men i timeme fik vi en bøde på fem kroner hvis vi talte vores modersmål.«

»Vi går på en god skole«

»Skolen skriver sedler på dansk. Det er kun når der er noget fælles fra kontoret, så kan de godt finde på at lave det på tyrkisk og arabisk og sådan.«

»Når der er arrangementer kommer begge mine forældre, fx med politiet og psykologer.«

»Hvis der er sket problemer mellem læreren og eleven. Så kommer min far, og de snakker på kontoret.«

»Det er nogen gange sådan, at vi læser brevene sammen i klassen og så skriver vi de svære ord, så vi kan forklare det til vores forældre...«

»Mine forældre vil gerne have at jeg taler mere arabisk, så det er også derfor at de vil sende mig i arabisk skole.«

»Min mor kommer heller ikke så tit, fordi hun kan heller ikke så meget dansk. Og når det er hun kommer, så oversætter min far hvad det er de siger. Hun kan også forstå det lidt. «

»Vi har fået en stil for om værdier. Danske værdier og vores værdier. «

»På skolen taler de om vores fritid med vores forældre.«

»Vi taler dansk på skolen. Det kommer af sig selv. Vi må godt tale vores sprog i frikvarterne.«

»Når der er sket noget ringer skolen hjem til os. «

»Når der er møder på skolen, kommer mine forældre altid...«

»Min far hjælper mig mest med matematik. Han gør det på dansk.«

»Vi får breve med hjem, når vores forældre skal komme. «

